

Sneltoets

Tijdelijk niet aanbieden tussentijdse toets

CBR

4 december 2024

1. Inleiding

Op 28 november heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat tijdens het commissiedebat CBR de toezegging gedaan om de Kamer te informeren over het inzetten van de noodmaatregel 'tijdelijk niet inzetten tussentijdse toets'. Het doel van de noodmaatregel is het inlopen van de wachttijden voor de praktijkexamens die zijn ontstaan als gevolg van de lockdowns tijdens de coronapandemie. In deze sneltoets wordt kort de huidige situatie geschetst, de wijze waarop de maatregel uitgevoerd zou kunnen worden en de effecten daarvan op rijtscholen, leerlingen en de wachttijden.

2. Probleemschets

Tijdens de coronapandemie werd het CBR geconfronteerd met twee lockdowns waardoor de dienstverlening vijf maanden stil lag. In totaal werden daardoor ruim 773.000 examenmomenten gemist, waarvan ruim 300.000 praktijkexamens (zie figuur 1). In september 2021 waren alle rijtesten al ingehaald. Bij de theorie-examens waren de reserveringstermijnen eind 2022 weer volledig binnen de kpi van maximaal 4 weken. Bij dit type examens was het relatief eenvoudig de capaciteit uit te breiden gegeven het klassikale karakter van het examen waardoor uitbreiding van de openingstijden direct tot een fors aantal extra examenplaatsen leidde. Gegeven het 1-op-1 karakter van het praktijkexamen is het uitbreiden van de capaciteit minder eenvoudig. Een deel van de achterstand bij de praktijkexamens is inmiddels ingehaald, maar tegelijkertijd resteert nog een fors aantal.

	Theorie-examens	Praktijk-examens	Rijtesten	Totaal
Totaal aantal in te halen examens als gevolg van lockdowns	456.400	305.300	12.000	773.700

Figuur 1: aantal gemiste examenmomenten tijdens corona lockdowns

Als gevolg van de inhaalslag zijn de reserveringstermijnen voor zowel de theorie-examens, de rijtesten als het grootste deel van de beroepsexamens weer binnen de afgesproken kpi's. Bij de reserveringstermijnen voor de praktijkexamens B (auto) en de specialisaties (A (motor), AM (brommer) en BE (auto met aanhanger)) is dat nog niet het geval. De met het ministerie van IenW afgesproken kpi's voor het B-examen betreffen een maximale termijn van 7 weken voor het eerste examen en een maximale termijn van 5 weken voor het herexamen. Voor de overige producten geldt een maximale termijn van 7 weken voor het eerste examen en het herexamen.

De actuele reserveringstermijnen laten grote verschillen zien tussen de 54 locaties waar praktijkexamens worden afgenomen. De gemiddelde reserveringstermijnen per locatie variëren van 4 weken tot, met name in de Randstad, 15 weken (stand eind november 2024). Het gemiddelde wordt berekend op basis van de reserveringstermijnen van de actuele stand op de 7 weekdagen. In de praktijk betekent dit dat op het moment dat een locatie een gemiddelde reserveringstermijn kent van bijvoorbeeld 10 weken er momenten zullen zijn waarop rijtscholen pas een examenplek kunnen reserveren op een termijn die (ruim) boven de 10 weken uitkomt.

3. De tussentijdse toets

De tussentijdse toets is een toets die wordt afgenomen bij het CBR en heeft de volgende kenmerken:

- Afname is vrijwillig.
- Het is een bewezen effectief product dat al ruim 20 jaar bestaat.
- Iets minder dan de helft van de leerlingen neemt een tussentijdse toets af (106.000 toetsen op een totaal van 220.000 1^e examens B).

- Inzet is op circa driekwart van de opleiding.
- De tussentijdse toets kent een vergelijkbare opzet als het 'echte' examen.
- Tijdens de toets wordt het aftoetsen van een van de examenonderdelen naar voren gehaald: de bijzondere verrichtingen (fileparkeren, bochtje achteruit, etc.).
- Indien de bijzondere verrichtingen met succes wordt afgetoetst volgt een vrijstelling voor dit onderdeel tijdens het 'echte' examen.
- Leerlingen die een tussentijdse toets hebben afgenomen laten een slagingspercentage zien bij het 'echte' examen dat 10-12% hoger ligt dan leerlingen die geen tussentijdse toets afnemen.
- Bij het tijdelijk niet inzetten van de tussentijdse toets is de inschatting van het CBR dat het algehele slagingspercentage zal dalen met 2%. Dit wijkt af van het hierboven genoemde percentage omdat het hogere slagingspercentage niet volledig is toe te schrijven aan de tussentijdse toets maar grotendeels aan het feit dat het de beter presterende rijsscholen zijn die een tussentijdse toets in hun lesprogramma opnemen.

4. Uitgangspunten noodmaatregel tijdelijk niet inzetten tussentijdse toets

Voor het inzetten van de noodmaatregel om tijdelijk de tussentijdse toets niet in te zetten hanteert het CBR de volgende uitgangspunten:

- Gezien de aard van de maatregel – een tijdelijke noodmaatregel – gaat het CBR uit van een looptijd van één jaar (12 maanden). Tijdens deze periode zal tijdelijk volledig gestopt worden met het aanbieden van de tussentijdse toets.
- Het CBR heeft twee weken nodig voorafgaand aan de datum van invoering voor communicatie richting leerlingen en rijsscholen en voorbereidingen in het reserveringssysteem.
- Om de impact voor rijsscholen en klanten te beperken hanteert het CBR een overgangsperiode van 8 weken. De reeds geboekte tussentijdse toetsen in deze periode blijven staan. Zo krijgen rijsscholen voldoende tijd om zich aan te passen aan de nieuwe situatie. De tussentijdse toetsen die na deze 8 weken in het reserveringssysteem staan worden (kosteloos) geannuleerd.
- Een bijzondere variant van de tussentijdse toets is de RIS-toets 3. Deze toets is een integraal onderdeel van een Rijopleiding in Stappen. Mede op verzoek van de branche is het voorstel deze toets ongemoeid te laten. Dit betreft een zeer beperkt deel van het totaal aantal toetsen (circa 6.000).
- Indien op een locatie de reserveringstermijn meer dan 2 maanden structureel onder de kpi van 7 weken ligt, kan de tussentijdse toets eventueel weer ingezet worden op de betreffende locatie.

5. Tijdslijn

In de onderstaande tijdslijn is uitgegaan van het starten met het inzetten van de noodmaatregel per 1 februari 2025. Indien besluitvorming later of eerder plaatsvindt zal daarmee de tijdslijn verschuiven.

- Medio januari: start communicatie noodmaatregel richting de branche en starten met voorbereidingen achter de schermen. Belangrijkste boodschap:
 - o Gereserveerde toetsen tot 1 april blijven staan
 - o Rijsscholen hebben tot 1 maart de tijd om gereserveerde toetsen ná 1 april om te zetten naar een examen of kosteloos te annuleren
- Vanaf medio januari: starten met inzetten van nieuwe examenroosters na 1 april zonder de mogelijkheid om een tussentijdse toets te reserveren.
- 1 februari: het reserveren van een tussentijdse toets is niet meer mogelijk.
- 1 maart: CBR annuleert (kosteloos) de reeds gereserveerde toetsen vanaf 1 april die niet door rijsscholen zelf zijn omgezet in examens of geannuleerd.
- 1 april: er staan geen toetsen meer in het reserveringssysteem.

- 1 juli: eventueel weer starten met de mogelijkheid om een tussentijdse toets af te nemen op die locaties waar de reserveringstermijnen structureel op of onder KPI liggen.

Invoering later dan 1 februari is ongewenst gegeven de piek in het voorjaar (seizoenspatroon). In deze periode hebben opleiders over het algemeen het meeste last van hoge reserveringstermijnen.

Vanwege de overgangsperiode van twee maanden zal de periode van één jaar waarin geen tussentijdse toetsen worden aangeboden lopen tot 1 april 2026.

6. Impact van de maatregel op de voorraad en reserveringstermijnen

Per jaar neemt het CBR ongeveer 106.000 tussentijdse toetsen af. Met het tijdelijk niet inzetten van de tussentijdse toets verwacht het CBR gedurende een periode van 12 maanden netto 75.000 extra examenmomenten te realiseren. Dit aantal is als volgt berekend:

- Totaal toetsen: 106.000 (op basis van de jaarcijfers over 2023)
- Exclusief RIS-3 toets: -6.000 = 100.000
- Na correctie lager slagingspercentage (verwacht -2%): -16.000 = 84.000
- Inzet toetsen indien reserveringstermijnen op een locatie structureel weer binnen kpi komen: -9.000 = 75.000

Een netto extra capaciteit van 75.000 examens kan vertaald worden naar verkorting van de reserveringstermijn met 8 weken (in een reguliere week neemt het CBR tussen 8.000-10.000 examens B af). Dit is echter indien alle vrijgekomen capaciteit wordt ingezet ten gunste van het eerste B-examen. Het CBR overweegt, mede op verzoek van de branche, om ook capaciteit te benutten voor andere examens zoals motor (A), brommer (AM) en auto met aanhanger (BE). Hierdoor zal de impact op de wachttijd voor het B-examen circa 5-6 weken bedragen.

Het CBR plant na 6 maanden een evaluatiemoment om de werking van de maatregel en de effecten te bespreken met het ministerie.

7. Impact op examenkandidaten en rijsscholen

Het CBR voorziet de volgende gevolgen voor examenkandidaten en rijsscholen.

Voordelen kandidaten:

- Kandidaten zullen eerder op examen kunnen komen.
- Het examen kan beter op het leertraject worden afgestemd.

Nadelen kandidaten:

- Kandidaten die gebruik willen maken van de toets kunnen deze niet meer doen. Kennismaken met het examen kan niet meer.
- Kandidaten hebben geen mogelijkheid meer om een vrijstelling te verdienen voor de bijzondere verrichtingen tijdens het examen.

Voordelen rijsscholen:

- Er zullen vanaf 1 april aanzienlijk meer examens beschikbaar komen voor rijsscholen om te reserveren.
- Opleiders kunnen het leertraject van de kandidaat daardoor beter plannen; meer afgestemd op het niveau van de kandidaat.

Nadelen rijsscholen:

- Rijsscholen die gebruik maken van de tussentijdse toets zullen tijdelijk hun opleidingsplan en bedrijfsvoering aan moeten passen.

8. Impact op het CBR

Het tijdelijk niet afnemen van de tussentijdse toets heeft enige impact op de bedrijfsvoering en het meerjarig financieel resultaat van het CBR. De impact is met name op de wijze waarop examens en toetsen worden gepland en vervolgens aangeboden via het reserveringssysteem. Dit betreffen relatief veel handmatige werkzaamheden en een zeer beperkte impact op IT-aanpassingen. Alles overziend kan de noodmaatregel met relatief beperkte inspanning worden uitgevoerd.

9. Alternatieven

Het CBR ziet in het licht van de probleemstelling redelijkerwijs geen alternatieven om meer examencapaciteit te genereren dan tijdelijk de tussentijdse toets niet aan te bieden. Er is eventueel wel een keuze in de mate waarin de tussentijdse toets kan worden geschrapt. Het CBR kan namelijk ook overgaan tot het afschalen van het aantal tussentijdse toetsen dat kan worden gereserveerd. De impact op de reserveringstermijnen is hiermee wel lager en de maatregel zal langer nodig zijn om het gewenste effect te realiseren.

Daarnaast vereist dit een substantieel hogere mate van handmatig planningswerk wat mogelijk tot meer uitdagingen kan leiden in de uitvoering van de maatregel. Het CBR benadrukt daarbij nogmaals dat het voorliggende voorstel voor het tijdelijk niet aanbieden van alle tussentijdse toetsen ook tot gevolg heeft dat er geleidelijk weer toetsen zullen worden aangeboden op de locaties waar de reserveringstermijnen weer structureel binnen KPI zijn.

10. Invoeringsdatum

Het CBR kan – na besluit door de minister – in twee weken alle processen en bedrijfsonderdelen aanpassen zodat de noodmaatregel ingevoerd kan worden.

11. Advies CBR

Het CBR adviseert de minister om per ommegaande over te gaan tot invoering van de noodmaatregel 'tijdelijk niet aanbieden tussentijdse toets' in lijn met deze sneltoets.